

De heren van links naar rechts:
Simon Klingen, de heer Kalden,
de heer De Graeff.

Heren in het bos

— Marjel Neeffes

Dat je directeur bent van Staatsbosbeheer (90.000 hectare bos), of van Natuurmonumenten (27.000 hectare bos), wil natuurlijk nog niet zeggen dat je ook verstand hebt van bos. Gelukkig realiseren de (in dit geval) heren zich dat zelf ook. Dus togen zij twee dagen op boscursus in Doorn, samen met nog enkele andere relatieve bosleken. Uw Vakbladverslaggever liep de tweede ochtend mee, een mooie gelegenheid om eens een boompje op te zetten met de heren. Een impressie uit het bos.

‘Geïntegreerd bosbeheer’, zo heet de cursus, en voor de nieuwe **Staatsbosbeheerdirecteur Chris Kalden** is het een verplicht onderdeel van zijn inburgering bij de organisatie. “Geïntegreerd bosbeheer is zeker relevant voor ons; van ons bos is ruim de helft immers multifunctioneel bos – de rest is natuurbos, echt puur productie-

bos hebben we niet meer. Al zou dat wel weer kunnen komen, in de vorm van snelgroeïende bossen voor biomassa, maar dat is weer een heel ander verhaal.” Overigens is Kalden niet van plan om na twee dagen cursus op de stoel van zijn beheerders te gaan zitten en inhoudelijke besluiten te gaan nemen over hoe het bos er uit moet zien. “Maar het is natuurlijk wel handig om beter te begrijpen waar de discussie over gaat, dan kan ik die beter sturen.” En, niet onbelangrijk: “Het is ook gewoon mooi om eens twee dagen in het bos rond te lopen, en je eens af te vragen: hoe oud is deze boom nou? Al zal ik er ook na deze cursus vast nog even ver naast zitten met mijn schatting.”

Verspreid over het bos loopt ook het directeurs trio van **Natuurmonumenten** rond: **algemeen directeur Jan Jaap de Graeff**, **directeur Natuurbeheer Teo Wams** en **directeur Financiën en Bedrijfsvoering Fedde Koster**. Ook zij zien er het nut van in om wat beter met hun vakmensen mee te kunnen praten. Wams bijvoorbeeld is wel bioloog, maar weet weinig over bos. De Graeff is weliswaar Wageningen, maar heeft daar waterzuivering gestudeerd, en

heeft voor hij bij Natuurmonumenten kwam niets met bos van doen gehad. Financiële man Koster heeft als bedrijfseconoom pas enkele jaren geleden de overstap gemaakt van het bedrijfsleven naar de non-profitsector, en kende bos ook alleen vanaf de fiets.

Te droge broeken

In de eerste oefening van deze ochtend, in een bos van 3 hectare douglas met drie open plekken erin, doen de negen deelnemers even net of ze zelf vakmensen zijn. In groepjes van drie, als zogenaamd adviesbureau, beoordelen ze hoe de maatregelen uit het verleden hebben uitgewerkt, en wat er in de toekomst zou moeten gebeuren. Bij het nabespreken vinden alle ‘bureaus’ dat het er goed uitziet, maar dat er wel wat meer beuk zou mogen komen. Intussen blijkt dat ze de meeste beukjes die er al staan over het hoofd hebben gezien. Nu wreekt zich toch hun kantoorachtergrond, want cursusleider Simon Klingen ziet met één blik op hun broeken waar het probleem zit: “Jullie hadden tot boven de knieën kletsnat moeten zijn, want als je door dat struweel was gelopen, was je ze vanzelf tegengekomen.” Maar dat alle groepjes de beuk wel noemen, doet hem toch deugd. “Jullie hebben de informatie van gisteren goed opgepikt.”

Een paar honderd meter verderop mogen drie nieuwgevormde groepjes met een lintje toekomstbomen markeren in een bos met vooral grove den en berk. Het groepje van De Graeff komt niet erg aan lintjes knopen toe, omdat ze eerst een lange discussie houden over welk doel de eigenaar eigenlijk heeft met dit bos. Uiteindelijk markeren ze een dunne grove den die vlak naast een berkje staat, “want die heeft nog veel potentie om te groeien.” Klingen ver-

De heren van links naar rechts:
de heer Koster, de heren De Graeff en Wams.

baast zich er al over dat iedereen aan de slag gaat zonder hem te vragen wat het streefbeeld is. Het dunne dennetje kan zijn goedkeuring niet wegdragen. “Bij een multifunctioneel bos wil je toch minstens eenderde inheems loofhout, vertelde ik gisteren. Hier staat nu een kwart berk, dus dat betekent dat in elk geval alle berken moeten blijven. En als toekomstboom neem je een mooie dikke boom, die al bewezen heeft goed te kunnen groeien.”

Papierwinkel

In een aangrenzend deel van dit particuliere bos, waar tien jaar geleden flink gedund is en veel loofhout is gaan groeien, ontstaat later een discussie over plannen en administratie. Hier is in relatief korte tijd, en zonder dikke beheerplannen, een heel mooi stukje bos ontstaan, vinden ook de deelnemers. Klingen, die dit indertijd zonder veel papierwerk in overleg met de landgoedeigenaar heeft gerealiseerd, vindt dat de hoeveelheid beheersadministratie omgekeerd evenredig is met het resultaat in het bos: “Hoe meer papierwerk, hoe minder mooi je bos.” Al die plannen, met van jaar tot jaar financiële berekeningen, daar schiet het bos niets mee op, vindt hij. “Als je je doel goed voor ogen houdt, en daar de toekomstbomen bij zoekt, dan is dat genoeg. Die lange termijn, daar kun je niets over zeggen, niemand werkt nu nog met plannen van tien jaar geleden, die inzichten veranderen ook voortdurend.”

Die bezwaren tegen de papierwinkel kan Kalden zich wel voorstellen. “We zijn daar bij Staatsbosbeheer echt in doorgeschooten. Ik denk dat het bij ons ook nog een graadje erger is dan bij Natuurmonumenten. Naast alle verplichte administratie hebben we onszelf ook nog allerlei bureaucratie opgelegd, en het

is mijn ambitie om daar flink in te snijden. Mensen moeten meer in het bos kunnen zijn, en als ze achter hun bureau zitten, moeten ze daar dingen doen waar de natuur echt iets mee opschiet.”

Het evaluatiesysteem van Natuurmonumenten is wat dat betreft wat efficiënter: eens in de zes jaar bekijken wat er de afgelopen tijd gebeurd is, en daaruit opmaken wat er de komende tijd moet veranderen. Desondanks weet ook Wams dat veel beheerders zich storen aan het papierwerk, maar hij heeft niet de illusie dat daar veel aan te doen is. “Het is een gegeven, die verantwoordingsdrang, en het zal waarschijnlijk alleen maar erger worden. Ik ben het er ook niet mee eens dat het alleen maar negatief is. Wij werken met het geld van onze leden en met belastinggeld. Dan moet je toch kunnen laten zien wat je ermee doet, alleen mensen mee het bos in nemen is niet genoeg.”

Stoplicht

Eén maatregel om de papierwinkel te verminderen zit in elk geval al in de pijplijn: de nieuwe Index Natuur, Landschap en Recreatie (zie Vakblad mei), met een uniform stelsel van 18 natuurtypen en 58 beheertypen. Wams en Kalden zijn hier eensgezind enthousiast over, maar de index is dan ook opgesteld door de vijf grote natuurbeheersorganisaties. Wams: “Het ordent het debat, en maakt rapportages van bij-

voorbeeld het Milieu- en Natuurplanbureau veel eenvoudiger. Maar het is nog maar afwachten wat de provincies er in hun Programma Beheer mee gaan doen. Het blijft een middel, een taal, en ook met een heldere taal kun je rotboeken schrijven.” Desondanks ziet hij grote mogelijkheden in de index. “We gaan van elk beheertype drie kwaliteitsniveaus definiëren met het stoplichtmodel: rood betekent beroerd, oranje kan beter en groen is prima. Als je dat voor een bepaald beheertype op een kaart van heel Nederland aangeeft, kun je als overheid uiteindelijk eens gaan sturen op kwaliteit, in plaats van, zoals nu, alleen maar op aanwezigheid.”

Het was een plezierige ochtend in het bos, met een prima, soms bijna jolige sfeer. Terug achter mijn bureau realiseer ik me dat ik een belangrijke vraag vergeten ben te stellen: wanneer gaan die twee clubs nou eens fuseren? Bezoekers in het veld weten het verschil toch niet. Welke wandelaar kan een week na zijn bezoek nog vertellen of hij in een gebied van Staatsbosbeheer of van Natuurmonumenten is geweest (of een particulier, of een Landschap)? Dat is alvast een eerste vraag voor een uitgebreider vraaggesprek met Kalden, hopelijk later dit jaar in het Vakblad. De sfeer op directieniveau is in elk geval geen obstakel voor verdergaande samenwerking, dat mag duidelijk zijn!◆

redactie@vakbladnatuurboslandschap.nl